

Noot 1 (zie blz. 450)

De interpellatievragen van het lid **Schuurman** luiden:

1

Is de minister ook van oordeel, dat mede gelet op zijn veelzeggende waarschuwing aan de Eerste Kamer – gedaan aan het slot van zijn tweede termijn van de algemene politieke beschouwingen op 24 januari jl. – en gelet op de daardoor bij Kamerleden en in de media veroorzaakte commotie, de gedachtenwisseling op *staatsrechtelijke gronden* moet worden voortgezet in de Eerste Kamer – hetgeen dan via de interpellatie kan gebeuren?

2

Is de minister-president ook van oordeel dat het over het algemeen juist is, dat wanneer de minister-president – sprekend namens heel het kabinet – zwaarwegende uitspraken met betrekking tot de constitutionele orde doet, dat niet aan het eind van een twee dagen durend debat als *laatste woorden* te doen, maar ze zodanig in zijn beschouwingen in eerste termijn op te nemen, dat ze een normaal onderdeel van de volgende beraadslagingen kunnen vormen?

3

Is de minister-president het met interpellant eens, dat alhoewel zijn inziens het politieke primaat bij de Tweede Kamer ligt, de Eerste Kamer in het licht van de Grondwet een *eigen politieke bevoegdheid* heeft? Behoort, terwijl de Eerste Kamer zelf haar politieke taak niet moet overschatten, het kabinet er niet tegen te waken, die politieke taak van de Eerste Kamer te *onderschatten* of te *miskennen*?

Toelichting: Dat laatste zou kunnen gebeuren indien het kabinet uitgaat van een vanzelfsprekende volgzzaamheid van de Eerste Kamer, of indien het kabinet de Eerste Kamer bij bezwaren tegen een wetsvoorstel, die volledig in overeenstemming met haar terughoudende politieke afweging zijn, toch onevenredig zwaar onder druk zet, door bijvoorbeeld het «machtswoord» te spreken.

4

Realiseerde de minister-president zich in zijn beschouwingen van 24 januari wel voldoende, dat bij aangenomen wetsvoorstellen door de

Eerste Kamer – bijvoorbeeld bij de aanvaarding van de Harmonisatiewet – regeringsfracties zich meer dan eens in hun uiteindelijk vóór stemmen door politieke overwegingen hebben laten leiden, alhoewel zij vaak op grond van criteria als rechtvaardigheid, doelmatigheid, zorgvuldigheid, e.a., ernstige bezwaren *hebben* tegen wetsvoorstellen? Moet niet van een *selectieve taxatie* van de politieke houding van de Eerste Kamer worden gesproken indien de positief politieke opstelling van de Kamer door het kabinet als vanzelfsprekend verondersteld wordt – en dus de politiek daarin prevaleert –, maar de Kamer tegen prevaleren van de politiek wordt gewaarschuwd indien de afweging inzake een wetsvoorstel door de Kamer voor het kabinet uiteindelijk negatief politiek uitvalt? Het zou toch onmogelijk zijn te veronderstellen dat de Eerste Kamer in het eerste geval wel, maar in het laatste geval niet zorgvuldig en gewetensvol te werk gaat?

5

Zijn de kennelijk toenemende spanningen tussen de Eerste Kamer en het kabinet niet eerder *structureel* dan incidenteel van aard? Zou uitgaande van de klassieke of traditionele taakopvatting van de Eerste Kamer daarom niet – onafhankelijk van de samenstelling van de regeringscoalitie – geconcludeerd moeten worden, dat er weliswaar geen sprake is van *verruiming* van de politieke taak van de Kamer, maar wel van een *verzwaring* van die taak? En zal dit dan ook geen consequenties moeten hebben voor de politieke verhouding tussen kabinet en Eerste Kamer? Zal vanwege de binding aan het regeerakkoord van regeringsfracties in de Tweede Kamer de eigenlijke toetsing van wetsvoorstellen in de Eerste Kamer daarom ook niet meer en meer een politieke toespitsing op eigen politieke bevoegdheid te zien geven?

Toelichting: De oorzaken van de geschetste situatie zouden kunnen liggen in het toenemend aantal wetsvoorstellen, de grootte van legislatieve operaties, de complexiteit en dynamiek van de hedendaagse maatschappij en de doorwerking daarvan in de wetgeving, de dreigende ondoorzichtigheid in de verwevenheid van wetgeving en bestuur, de verschuiving in de afweging van

wetsvoorstellen van rechtvaardigheid naar bestuurlijke en budgettaire aspecten, de soms grote haast van de Tweede Kamer waarmee verstrekkende wetsvoorstellen worden afgehandeld, de veranderende politieke cultuur in de Tweede Kamer, de grote verschillen tussen het wetsvoorstel dat aan de Raad van State om advies is voorgelegd en het uiteindelijk door de Tweede Kamer vaak sterk geamendeerde en aangenomen wetsvoorstel, en niet het minst de uitgebreide en gedetailleerde regeerakkoorden, die politieke verstarring in de hand werken en politieke flexibiliteit verhinderen.

6

Behoort de grondwettelijke bevoegdheid van de Eerste Kamer niet eerst voldoende te worden geanalyseerd en de eventuele problemen te worden opgesomd, alvorens suggesties worden gedaan om de positie van de Eerste Kamer te veranderen? Zou bij een eventuele invoering van het terugzittingsrecht de door regeerakkoorden gebonden *politieke wil van de Tweede Kamer* ook geen *wet voor de Eerste Kamer* worden en zou daarmee niet definitief een einde worden gemaakt aan het dualisme tussen kabinet en volksvertegenwoordiging? Welke uiteindelijke waarborg is er bij het verdwijnen van het vetorecht van de Eerste Kamer dan nog voor een kwalitatief goede wetgeving en voor een afdoende *rechtsbescherming van de burger*?

7

Zou in plaats van een stap terug te doen – het terugzittingsrecht – niet beter aan een voorwaartse stap gedacht kunnen worden in de vorm van een *beroepsmogelijkheid* bij een constitutioneel of bijzonder hof, dat om andere redenen ook aanbeveling verdient en als zodanig reeds in discussie is, en dat aangenomen *wetsvoorstellen* zou kunnen *toetsen* aan de klassieke grondrechten zoals die in de Grondwet zijn opgenomen? Zou dit constitutioneel toetsingsrecht als uitwijkmogelijkheid voor zowel kabinet als Kamers niet preventief kunnen werken om de kwaliteit van wetgeving te verbeteren en zou in geval van een politieke spanning tussen kabinet en Eerste Kamer deze zich dan niet op grond van dat toetsingsrecht verantwoord kunnen ontladen?